

Torzók

Dobrovits Alexandra

Magyar Képzőművészeti Egyetem
Szobrász szak, IV. évfolyam

Karmó Zoltán egyetemi docens

Torzók

Közel egy éve foglalkozom a torzó szobrászi problémájával, melyhez egy absztrakciós feladat során jutottam el. Az absztrakt művészet a hagyományos látványalapú, természetelvű művészettel szembehelyezkedő, a látható valóság motívumaira még csak nem is utaló alkotásmód. Azonban az „absztrakt” elnevezés nem a legmegfelelőbb, hiszen az ábrázoló tevékenység során is, lényegében már absztraháljuk a valóságos dolgokat, amennyiben a róluk kialakult képzetünket próbáljuk megjeleníteni. Sokkal szerencsésebb elnevezés a „nonfiguratív”, ami „nem ábrázoló”-t jelent.

A szobrásznövendék számára a figura, a figurális ábrázolás, a modell utáni mintázás jelenti a kiindulási alapot. Én is az emberi alakból indultam el a nonfigurativitás felé, és a létrehozott mű számomra az absztrakciós folyamat egyik nagyon fontos állomása. Ahhoz, hogy jobban tudjam szemléltetni a problémát, amivel foglalkozom, egészen az őskor művészetéig kell visszamennem, azon belül is a „Vénusz”-szobrokig.

Az alkotás folyamata közben formai és tartalmi kapcsolatot véltem felfedezni a kőkori „Vénusz”-szobrok, a torzók és saját figurám között. Az őskori „művészet” egyik meghatározója a matriarchátus és a termékenység-kultusz volt, melynek jelképe a nő, a *Magna Mater*, az anya, aki életet hoz a világra. Ezek a figurák a női nemi jelleget hangsúlyozzák. Telt formáikkal, hatalmas domborulataikkal, csökevényes végtagjaikkal és alig kivehető arcvonásaikkal az anyaságtól deformált testet jelenítik meg. De arra is találunk példát, hogy az eltúlzott női formákat végtagok és fej nélkül ábrázolták, mintegy virtuális torzókat hozva létre. Továbbá megfigyelhetjük, hogy a figurák annak ellenére, hogy csonkoltak, mégis egészen látszanak, hiszen a teljesség igényével készültek; végtagjaik hiánya vagy utalásszerű jelölése szándékos, illetve tudatos volt, ami funkciójukkal magyarázható, hiszen nem művészi, hanem kultikus céllal készültek.

Ha ezeket a dolgokat figyelembe vesszük, valamelyest érthető, hogy a modern művészetben hogyan válhatott „szoborrá” a torzó.

Romániai Vénusz

Willendorfi Vénusz

Természettudományi Múzeum, Bécs

Dolní Věstonice-i vénusz

Moravske Museum, Brno

Dolní Věstonice-i vénusz

Moravske Museum in Brno

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az ókorból ránk maradt sérült szobrokat, szobortöredékeket sem, melyeket eredendően illetünk a torzó elnevezéssel. Ebben az esetben nem tudatosan megcsonkított figurákról beszélünk (mint például Rodin *Lépő figurája* vagy Maillol *Vénusz-torzója*), hanem a történelem során megsérült szobrokról, amelyek a mai napig inspirálják a szobrászokat. Közismert például a belvederei torzó hatása Michelangellóra. Számomra az az érdekessége a dolognak, hogy sok esetben olyan szerencsésen torzította el a szobrot az idő, hogy a hiányosság ellenére is formai kiinduló pontja lehet az alkotó fantáziának. Talán ez a magyarázata annak, hogy a modern művészek, miért is vonzódnak a hiányoshoz, a töredékeshez. Az ember a teljességre törekszik, legyen szó művészetről, vagy bármiről az életben. A modern alkotók mégis tudatosan komponált töredékeket hoznak létre.

De ami egyszer szép volt és egész, majd torzzá, torzóvá vált, az hogyan lehet mégis szép és egész? Mi lehet mégis az a dolog, amiért a torz, a hiányos, tetszést nyer az ember szemében?

Belvederei torzó

Vatican Museum

Rodin
Lépő figura

Maillol
Vénusz torzó

Az alkotó ember rendelkezik egy olyan tulajdonsággal, amely által a minket körülvevő világot meglepően kevés eszközzel tudja érzékeltetni. Itt nem csak a képzőművészekről van szó. Az írók, költők, a szavak eszközével, érzéseket közvetítenek, képeket alkotnak. Történeteket írnak le, mesélnek el a szavak alkotta képekkel. Hasonlóan, mint a torzó esetében. A szó a forma, a formák játéka akár verset is eredményezhet. A torzó is egy vers, mely történetet ír le és alkotója az idő. Az idő redukálta torzóvá. A torzót látjuk, de, hogy mi lehetett egykor, arra már csak következtethetünk.

A figuráim létrejöttének is története van, akár egy szobortöredéknek, vagy torzónak. Torzók, hiszen végtagnélküliek, és tudatosan azok. Egy életnagyságú női gipsz akttanulmányt kezdtem el szétverni, megcsonkítani. Nem volt határozott elképzelésem. Fokozatosan fogytak el a végtagjai, melyek egyrészt belső készítésre, másrészt a kompozíció miatt váltak feleslegessé. Eleinte nem volt célom, hogy torzót hozzak létre. A portrészzerűséget nem tartottam fontosnak, nem akartam, hogy arca legyen és személyisége. Sokkal inkább vonzott a törzs tömörsége és a mozdulat dinamikája. Kutattam az anyagban és keresgéltem a formákat. Talán a szobor lelkét vagy magamat akartam megtalálni. Miért alkotunk? Miért csinál az ember olyan

dolgokat, melyek kimenetelével maga sincs tisztában? A „Vénusz”-szobrok alkotói mágikus céllal alkották figuráikat. A későbbi korok, a szépet keresték, az embert tanulmányozták. De mi a helyzet ma? Lehetséges, hogy elfelejtettük, miért alkotunk, és csak az alkotás kényszere maradt meg a rengeteg miért-tel?

Nem tudtam mi lesz a vége az én alkotói folyamatomnak. Minden lehetséges volt. Gipszfelrakással és faragással alakítottam a formát. Építettem és romboltam. Nem csak az anyagban, hanem a térben is keresgéltem. Ahogy alakult a forma, úgy tisztult lépésről lépésre a kép. Persze sosem láttam a végét a maga teljességében. A forma kezdett azzá válni, amit látni akartam. A plinthosz elhagyásával, a torzónak akármelyik nézetét értelmezhettem fő nézetként, mivel nem volt meghatározva az alapsíkja. Így több térbeli értelmezése jött létre a figurának.

Elkezdtem a torzót sokszorosítani, és ahogy növekedett a számuk, ismét új út nyílt meg előttem. Több formát felhasználva, csoportkompozíciókat hoztam létre. A kapcsolódó női formák, egy teljesen új formát alkottak, ami egészében nézve, nem figurákat ábrázolt, hanem egy önálló nonfiguratív formaegyüttessé vált. Összefoglalva, egyetlen forma sokszorosításával, több torzó jött létre. A torzókból, mint építőelemekből kompozíciókat alkottam, melyek a kapcsolat által, az emberi figurát magába olvasztó installációt eredményeztek.

A dolog mostani állását, nem tartom véglegesnek, inkább azt mondanám, hogy egy állomás az úton, amit érdemesnek találtam arra, hogy kiemeljek és „pillanatképként” bemutassam. Továbbra is keresem azt a formát, amiben a legtöbb lehetőség van, ami a legteljesebb számomra. De lehetséges, hogy a forma csak ürügy arra, hogy választ kapjak kérdéseimre, és megértsem a bennünket körülvevő dolgokat.

Dobrovits Alexandra

